

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2014:22
ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 2

Eldsboda i Hallstahammar

Arkeologisk utredning etapp 2 invid fornlämning Hallstahammar 290:1,
fastighet Eldsboda 3:1, Hallstahammar socken och kommun,
Västmanlands län

Leif Karlenby

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2014:22
ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 2

Eldsboda i Hallstahammar

Arkeologisk utredning etapp 2 invid fornlämning Hallstahammar 290:1,
fastighet Eldsboda 3:1, Hallstahammar socken och kommun,
Västmanlands län

Leif Karlenby

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2014 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2014:22
Författare Leif Karlenby
Grafisk form Nina Balknäs @ Högtorps Diverse
Omslagsfoto Leif Karlenby

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_140001.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Bakgrund och kulturmiljö.....	5
Syfte och frågeställningar.....	5
Metod och genomförande.....	7
Resultat.....	7
Tolkning.....	8
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen.....	8
Administrativa uppgifter.....	10
Bilagor.....	11
Bilaga 1. Schaktlista	

Figur 1. Karta över trakten kring Hallstahammar med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en röd prick.

Sammanfattning

Hallstahammars kommun arbetar på en ny detaljplan för en del av fastigheten Eldsboda 3:1 där man planerar att bygga nya bostäder. Området har tidigare tillhört den närliggande skolan.

Då området låg nära ett registrerat gravfält med boplatsoområde (Hallstahammar 290:1), ansåg Länsstyrelsen att en arkeologisk utredning etapp 2 behövdes inom området för att avgöra om fornlämning fanns inom detaljplaneområdet.

Vid utredningen grävdes tolv stycken schakt med en längd varierande mellan 4 och 15 meter. Deras djup varierade mellan 0,3 och 0,9 meter. Djupets variation berodde dels på topografiska förhållanden, dels på den mitt i området anlagda idrottsplatsen, som var uppfylld till mellan 0,5 och 0,6 meter.

Schakten grävdes utspridda över ytan så att hela området skulle kunna säkerställas vad gäller fornlämningsbestånd.

Ingen fornlämning påträffades i något av schakten. Med undantag från de högst belägna ytorna, i norr och nordost i anslutning till fornlämningen, fanns inom ytan en anlagd idrottsplats. Under denna fanns naturlig glacial och postglacial lera. I de nordliga schakten fanns ett tunnare lager som förmodligen kan komma från äldre odling. Under detta lager fanns den naturliga moränen och glacial lera. I området fanns några gropar och lager som innehöll moderna byggnadsrester. Dessa var grävda genom odlingslagret.

Bakgrund och kulturmiljö

Hallstahammars kommun arbetar på en ny detaljplan för en del av fastigheten Eldsboda 3:1 där man planerar att bygga nya bostäder. Området har tidigare tillhört den närliggande skolan.

Då området, som var 6 700 kvadratmeter stor, låg nära ett registrerat gravfält med boplatsoområde (Hallstahammar 290:1), ansåg Länsstyrelsen att en arkeologisk utredning etapp 2 behövdes inom området för att avgöra om fornlämning fanns inom detaljplaneområdet.

Syfte och frågeställningar

Utredningens syfte var att ta fram besluts- och planeringsunderlag för samhällsplanering och eventuell kommande arkeologisk förundersökning. Utredningen skulle klargöra om det i området fanns fornlämningar som inte var kända.

Arbetet genomfördes som en utredningsgrävning för att klargöra om det finns fornlämningar som inte är synliga i ovan mark.

Figur 2. Plan över schakten inom utredningsområdet. Skala 1:1 000.

Utredningen skulle utföras med låg ambitionsnivå. Utredningen skulle endast ge svar på om fornlämning fanns bevarad under utfyllnads-lagren. Det innebar följande moment:

- Utredningsgrävning med maskin.
- Mellan 1,5–2 procent av utredningsområdet ska undersökas med maskinschakt eller provgropar.
- Marken skulle återställas efter slutförd utredning.
- Prover för ^{14}C skulle tas om det fanns möjlighet men analyseras först efter klartecken från Länsstyrelsen.

Metod och genomförande

Fördelade över ytan grävdes 12 stycken schakt med en längd varierande mellan 4 och 15 meter. Deras djup varierade mellan 0,3 och 0,9 meter. Anledning till variationen i djup var att en del av ytan anlagts som idrottsplats och att grundarbetena till denna var av olika djup, då den naturliga marken under var ojämn. Inför anläggandet har man troligtvis avlägsnat gammal markyta, då det direkt under de sand- och grusmassor som lagts på inför idrottsplanen, fanns steril lera.

Figur 3. Vy över utredningsområdet från sydost. Bilden består av två sammanslagna fotografier. Foto av Leif Karlenby.

Resultat

Inga fornlämningar påträffades inom området, med undantag från de högst belägna ytorna i norr och nordost i anslutning till fornlämningen. Inom ytan fanns en idrottsplats anlagd. Under denna fanns naturlig glacial och postglacial lera. I de nordliga schakten fanns ett tunnare lager som förmodligen kan komma från äldre odling. Under detta fanns den naturliga moränen och glacial lera. Här fanns några gropar och lager som innehöll moderna byggnadsrester.

Tolkning

Inga fornlämningar fanns inom området. Detta kan antingen bero på att beredningsarbetena inför skolbygge, idrottsplats och omkringliggande gator har avlägsnat alla spår efter en eventuell fornlämning eller så har det aldrig funnits någon fornlämning där. Det går inte att avgöra vilket som är det korrekta.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

I undersökningsplanen angavs att schakt skulle grävas med maskin och att 1,5-2 procent av den totala ytan om 6 700 kvadratmeter skulle undersökas. Sammanlagt grävdes 82 meter schakt med en yta av 123 kvadratmeter, vilket motsvarar 1,8 procent.

Undersökningsplanen angav också att ambitionsnivån skulle vara låg, något som föll sig naturligt när inga fornlämningar påträffades. ¹⁴C-prover skulle tas om möjligt. Eftersom inga fornlämningar påträffades togs inte heller några prover.

Marken återställdes efter arbetets slut. Därmed anser Arkeologgruppen att undersökningsplanens förutsättningar motsvaras av utfört arbete och resultat.

Figur 4. Översikt över schakt i nordöstra delen av området. I bakgrunden, på andra sidan gatan, syns fornlämningen Hallstahammar 290:1. Foto från sydväst av Leif Karlenby.

Figur 5. Ett schakt grävt genom lagren i idrottsbanan. I botten syns den glaciale leran. Foto från öster av Johnny Rönngren.

Figur 6. Sektion genom lagren i idrottsbanan. I detta parti har den belagts med gräsmatta. Under denna ser man lagret med svart grus som utgjort grusplanens ytskikt. Under detta fanns ett lager med morängrus och sand som påförts som grund för idrottsbanan. I botten av schakten var varierande glacial och postglacial lera. Foto från väster av Johnny Rönngren.

Administrativa uppgifter

Landskap: Västmanland
Län: Västmanlands län
Kommun: Hallstahammar kommun
Socken: Hallstahammar socken
Fastighet: Eldsboda 3:1

Arkeologgruppens diarienummer: Ag 2014_17
Länsstyrelsens diarienummer: 431-2466-14
Projektnr: Ag 2014_17
Fornlämningsnr: (Hallstahammar 290:1)

Projektgrupp:

Leif Karlenby, Johnny Rönngren

Personal:

Johnny Rönngren

Undersökningstid: 2014-05-28

Exploateringsyta: 6 700 m²

Undersökt yta: 123 m², 82 löpmeter

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:

—

Digitalt arkiv:

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd:

Inga fynd omhändertogs.

Bilagor

Bilaga 1. Schaktlista

Bilaga 1. Schaktlista

S200

7x1,5 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns en 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,2 meter sandig matjord. Därefter gick marken över till sandig, lerig silt. I schaktet fanns en modern grop som bland annat innehöll tegelkross och spik.

S204

15x1,5 meter, 0,3-0,5 meter djupt. Överst fanns en 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,1-0,2 meter sandig matjord. Därefter gick marken över till sandig, lerig silt, något porös. I schaktet fanns en större mängd mindre stenar (ej skärviga) och större stenar som var skärviga och verkade sprängda. Detta torde utgöra spridda sten som har samband med Skolgatan, då schaktet låg nära denna. Det kan röra sig om byggnadsrester. Litet inslag av modernt material.

S211

10x1,8 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns en 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,1-0,2 meter sandig matjord. Därefter blålera. Sten i den norra delen av schaktet, tegelkross och järnskrot.

S216

8x1,5 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns en 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,1 meter sandig jord. Därefter ljusbeige lerig silt, grusigt 0,03 meter tjockt.

S221

6x1,5 meter, 0,7 meter djupt. Överst grässvål 0,05 meter. Därunder 0,2 meter matjord på "svartgrus" (någon slags finkrossad skiffer/skiffersand) som var 0,1 meter tjockt. Under detta ett påfört lager med grus och grusig morän 0,2 meter tjockt. I botten övergår marken till steril glaciallera.

S233

6x1,5 meter, 0,7 meter djupt. Överst grässvål 0,05 meter. Därunder 0,2 meter matjord på "svartgrus" (någon slags finkrossad skiffer/skiffersand) som var 0,1 meter tjockt. Under detta ett påfört lager med grus och grusig morän 0,2 meter tjockt. I botten övergår marken till steril glaciallera.

S237

6x1,5 meter, 0,9 meter djupt. Överst grässvål 0,05 meter. Därunder 0,2 meter matjord på "svartgrus" (någon slags finkrossad skiffer/skiffersand) som var 0,1 meter tjockt. Under detta ett påfört lager med grus och grusig morän 0,2 meter tjockt. I botten övergår marken till steril glaciallera.

S241

6x1,5 meter, 0,7 meter djupt. Överst en grusbädd 0,1 meter tjock. Därunder 0,2 meter matjord på "svartgrus" (någon slags finkrossad skiffer/skiffersand) som var 0,05 meter tjockt. Det övre gruslagret utgjorde toppen av idrottsplats och kan vara urlakat "svartgrus". Under detta ett påfört lager med grus och grusig morän 0,6 meter tjockt. I botten övergår marken till steril blågrå lera, möjligen postglacial.

S245

6x1,5 meter, 0,6 meter djup. Överst ett lager med grus övergående i "svartgrus", sammanlagt 0,1 meter. Därunder 0,4 meter morängrus och under detta steril sand (dock förmodligen påförd). I botten blålera, möjligen postglacial.

S249

4x1,5 meter, 0,6 meter djupt. Överst ett lager med grus övergående i "svartgrus", sammanlagt 0,1 meter. Därunder 0,3 meter morängrus och under detta steril sand 0,2 meter (dock förmodligen påförd). I botten blålera, möjligen postglacial.

S253

4x1,5 meter, 0,7 meter djupt. Överst ett lager med grus övergående i "svartgrus", sammanlagt 0,1 meter. Därunder 0,2 meter morängrus och under detta glacial lera blandad med knytnävsstora stenar, 0,3 meter djupt. I botten ren glaciallera, stålgrå.

S257

4x1,5 meter, 0,7 meter djupt. Överst ett lager med grus övergående i "svartgrus", sammanlagt 0,1 meter. Därunder 0,5 meter morängrus. I botten blålera, möjligen postglacial.

